

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01.09.2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: Стоматологія

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Стоматологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 19 від 27 червня 2024 року).

Розробники:

завідувач кафедри, з.д.н. і т. України, д.мед.н., професор Олена Якименко

завуч кафедри, к.мед.н., доцент Ольга Кравчук

доцент, к.мед.н., Віктор Клочко

доцент, к.мед.н., Сергій Коломієць

асистент, к.мед.н., Наталія Антіпова

асистент, к.мед.н., Тихончук Наталя

асистент, к.мед.н., Катерина Маркіна

асистент, к.мед.н., Вікторія Котораєва

асистент, к.мед.н., Алла Серебряков

асистент Кобелева Олена

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

Протокол №1 від 27.08.2024 р.

Завідувач кафедри

Олена ЯКИМЕНКО

Погоджено із гарантом ОПШ

Анатолій ГУЛЮК

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від 30.08.2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

ОЛЕНА ВОЛОШИНА

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Денна форма навчання</i> <i>Обов'язкова дисципліна</i>
Кредитів: 2	Спеціальність 221 «Стоматологія»	<i>Рік підготовки: 2</i>
Годин: 60	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Семестри IV</i>
Змістових модулів: 7		<i>Лекції (8 год.)</i>
		<i>Семінарські (0 год.)</i>
		<i>Практичні (32 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (20 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю – диференційований залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: Опанування здобувачем вищої освіти знань і формування елементів професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів та удосконалення навичок та компетентностей, набутих при вивченні попередніх дисциплін, для досягнення основних кінцевих цілей, визначених у Стандарті підготовки спеціаліста за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Завдання:

1. Формування вмінь та навичок: проведення опитування та фізикального обстеження хворих, аналізу їх результатів в клініці внутрішніх хвороб.
2. Опанування вмінням аналізу результатів основних лабораторних та інструментальних методів дослідження, визначення провідних симптомів та синдромів у клініці внутрішніх хвороб.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

● **Загальних (ЗК):**

- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
- ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК11. Здатність працювати в команді.
- ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

● **Спеціальних (СК):**

- СК1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

- СК2.Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
- СК3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
- СК6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.
- СК7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепнолицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.
- СК8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
- СК11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.
- СК14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.
- СК18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).
- ПРН3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за переліком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2)
- ПРН4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).
- ПРН9. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
- ПРН10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
- ПРН19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.
- ПРН21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- Найважливіші етіологічні і патогенетичні фактори формування патологічних процесів в організмі людини.
- Методичні основи клінічного обстеження хворого, схеми дослідження пацієнта і написання історії хвороби.
- Методичні основи опитування та фізикального обстеження хворого – огляду, пальпації, перкусії, аускультації.
- Найважливіші симптоми та синдроми у клініці внутрішніх захворювань та їх семіологічне тлумачення.

- Клініко-діагностичні інтерпретації показників найважливіших лабораторно-інструментальних досліджень.

Вміти:

- Проводити опитування і фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати в клініці внутрішніх хвороб.
- Складати план обстеження пацієнта при типовому перебігу найбільш поширених терапевтичних хвороб.
- Аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження.
- Визначати провідні симптоми та синдроми у клініці внутрішніх захворювань.
- Демонструвати вміння методично вірно викласти результати обстеження хворого у вигляді історії хвороби з обґрунтуванням синдромного діагнозу.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль №1

Введення в пропедевтику внутрішніх хвороб

Тема 1. Введення в клініку внутрішніх хвороб. Методика опитування та фізикального огляду хворого. Додаткові методи обстеження. Схема історії хвороби.

Пропедевтика внутрішньої медицини як введення в клінічну практику. Основні цілі та об'єкти вивчення пропедевтичної медицини. Основні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб: фізикальні, інструментальні, лабораторні. Історія хвороби: основні її розділи та правила складання. Методика розпитування хворого, його діагностичне значення, системність проведення з урахуванням індивідуальних, інтелектуальних та психологічних особливостей хворого. Основні структурні частини анамнезу (паспортна частина, скарги хворого, анамнез захворювання, розпитування по органах та системах, анамнез життя). Додаткові методи обстеження хворого (лабораторні та інструментальні). Основні розділи історії хвороби

Змістовий модуль №2

Обстеження органів дихання

Тема 2. Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла. Методи дослідження дихальної системи. Розпитування та загальний огляд хворого з патологією дихальної системи.

Визначення загального стану хворого (різновиди загальних станів хворого та їх критерії), оцінка стану його свідомості (типи порушень свідомості), постави, ходи (різновиди постави та ходи при різній патології), положення у ліжку (активне, пасивне, вимушене, їх види). Тілобудова та основні критерії нормальних конституціональних типів. Шкіра, її властивості (колір, еластичність, вологість, температура, елементи висипки, невуси, шрами, рубці) та патологічні зміни; оцінка стану волос та нігтів. Підшкірна клітковина (вгодованість, розподіл, типи ожиріння), стан м'язів та опорно-рухового апарату. Послідовність пальпації лімфатичних вузлів. Діагностичне значення симптомів, отриманих під час загального огляду хворого.

Методика проведення та послідовність огляду голови і шиї, кінцівок та тулуба, живота та грудної клітки. Діагностичне значення симптомів, отриманих під час огляду окремих частин тіла хворого.

Послідовність виявлення та деталізації найважливіших суб'єктивних симптомів та їх семіологічна оцінка. Особливості з'ясування анамнезу захворювання та життя. Методика

проведення статичного та динамічного огляду грудної клітки. Визначення топографічних ділянок та фізіологічних утворень на грудній клітці та їх діагностичне значення. Фізіологічні та патологічні форми грудної клітки, їх критерії. Патологічні форми дихання (Чейна-Стокса, Біота, Куссмауля, Грокко), їх характеристика та причини виникнення. Послідовність проведення пальпації грудної клітки, визначення голосового тремтіння та семіологічна оцінка його результатів. Методика проведення перкусії грудної клітки. Значення порівняльної та топографічної перкусії в діагностичному процесі. Методика проведення аускультації легень

Тема 3. Основні синдроми при патології легень на основі результатів опитування та фізикального огляду.

Основні скарги та характерні зміни при огляді, пальпації, перкусії та аускультації у хворих з синдромом ущільнення легеневої тканини, синдромом наявності рідини або повітря в плевральній порожнині, синдромом порожнини в легенях, бронхообструктивним синдромом, емфізематозним та синдромом дихальної недостатності. План додаткових обстежень хворих з цими синдромами захворювання легень

Змістовий модуль №3

Обстеження органів серцево-судинної системи

Тема 4. Дослідження хворих з серцево-судинною патологією (опитування, фізикальний огляд, оцінка пульсу та артеріального тиску). Додаткові методи дослідження (лабораторні та інструментальні).

Послідовність з'ясування та деталізації скарг хворого із серцево-судинною патологією.. Проведення загального огляду кардіологічного хворого. Правила та послідовність оцінки пульсу на променевій артерії. Правила вимірювання артеріального тиску. Огляд прекардіальної ділянки, пальпація, перкусія меж серця, аускультація серця. Складання плану додаткових обстежень (лабораторних та інструментальних).

Тема 5. Основні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи.

Виявлення ведучого синдрому на основі скарг хворого, анамнезу хвороби, життя та даних об'єктивного обстеження (огляду, пальпації, перкусії меж серця та аускультації). Клінічна характеристика та прояви ангінального синдрому, синдрому порушень серцевого ритму (тахі- та брадикардії), артеріальної гіпертензії, синдрому гострої судинної недостатності та хронічної серцевої недостатності.

Змістовий модуль №4

Обстеження органів шлунково-кишкового тракту та гепато-біліарної системи

Тема 6. Обстеження хворих з патологією органів травлення. Опитування та загальний огляд хворих з патологією травної системи. Додаткові методи дослідження.

Скарги та їх деталізація у хворих із патологією шлунково-кишкового тракту. Анамнез захворювання та життя. Зміни зовнішнього вигляду хворого при різній патології шлунково-кишкового тракту. Послідовність огляду живота (форма, розміри, симетричність, стан шкіри та пупка, маса тіла, стан підшкірних судин, характер волосяння). Поняття про топографічні зони та топографічні лінії на поверхні живота. Методика проведення поверхневої та глибокої пальпації живота, її діагностичне значення у виявленні деяких симптомів. Значення та можливості додаткових методів дослідження при захворюваннях органів травлення (лабораторних та інструментальних).

Тема 7. Основні симптоми та синдроми в гастроентерології на підставі даних фізикального обстеження. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях шлунково-кишкового тракту.

Характерні скарги та результати фізикального огляду у хворих з основними синдромами при патології шлунково-кишкового тракту (абдомінально-больовий синдром, синдром блювоти, виразково-некротичний синдром, синдром диспепсії, анемічний синдром, синдром порушення секреторної функції, астеновегетативний синдром, інтоксикаційно-запальний синдром, синдром порушення моторної функції шлунка, тонкої та товстої кишок, синдром шлунково-кишкової кровотечі). Характерні зміни в ротовій порожнині при деяких синдромах у хворих з патологією ШКТ

Тема 8. Розпит та огляд хворого з патологією печінки та жовчовивідних шляхів.

Методика опитування хворого з патологією печінки. Основні скарги. Огляд хворого з патологією печінки та жовчних шляхів. Визначення розмірів та меж печінки за методами Образцова та Курлова. Причини збільшення та зменшення розмірів печінки. Методика проведення глибокої ковзної пальпації печінки. Характеристика нормальної пальпаторної картини та можливі зміни нижнього краю печінки при патології. Визначення розмірів селезінки, основні причини її збільшення. Пальпації селезінки.

Тема 9. Основні симптоми та синдроми при захворювання печінки та жовчовивідних шляхів (синдром портальної гіпертензії, гепатолієнальний синдром, синдром жовтяниці).

Характеристика клінічних проявів, типових змін при лабораторних та інструментальних методах дослідження у хворих з патологією печінки та жовчних шляхів. Характерні клінічні прояви при синдромі жовтяниці, особливості лабораторних змін при надпечінковій, підпеченковій та паренхіматозній жовтяниці. Клінічні та лабораторні ознаки синдрому печінкової недостатності, мезенхімально-запального синдрому, синдрому холестазу. Ознаки синдрому спленомегалії та гіперспленізму. Астено-вегетативний синдром при захворюваннях печінки та його клінічні прояви. Особливості виникнення геморагічного синдрому при патології печінки. Клінічні прояви синдрому портальної гіпертензії.

Змістовий модуль №5

Обстеження хворих з захворюванням нирок і сечових шляхів

Тема 10. Методи обстеження хворих з патологією органів сечовиділення. Лабораторні та інструментальні методи дослідження сечовивідної системи.

Основні скарги хворих на патологію нирок. Характерні зміни при огляді хворих з патологією нирок. Діагностична цінність симптому Пастернацького. Пальпація нирок. Діагностичне значення інструментальних методів дослідження нирок. Клінічне тлумачення загального аналізу сечі, функціональних проб (проба Зимницького) та кількісних проб (проба Амбурже, Нечипоренко). Діагностичні можливості інструментальних методів дослідження (рентгенологічних, ультразвукових, радіоізотопних)

Тема 11. Основні синдроми в нефрології. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях нирок.

Визначення сечового синдрому та типові зміни в аналізі сечі при деяких захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Типові клінічні ознаки набрякового синдрому при патології нирок. Нефротичний синдром, його характеристика, симптоматика та діагностика. Синдром артеріальної гіпертензії при захворюваннях нирок, клінічні особливості на відміну від гіпертонічної хвороби. Гострий нефритичний синдром (його прояви та

діагностика).

Змістовий модуль №6 **Обстеження хворих з захворюванням крові**

Тема 12. Методи дослідження хворих з патологією органів кровотворення.

Опитування та загальний огляд хворих з патологією системи крові. Клінічне тлумачення загального аналізу крові. Аналіз коагулограми.

Основні скарги хворих з патологією системи крові. Дані загального огляду. Характерні зміни ротової порожнини при захворюваннях крові. Основні типи кровоточивості. Характерні клінічні прояви при основних типах кровоточивості. Методика оцінки стану лімфатичних вузлів, селезінки та печінки.

Нормативні значення показників загального аналізу крові (кількість еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів, морфологічні зміни еритроцитів при деяких захворюваннях, показники гемоглобіну, гематокриту, кольорового показника крові, лейкоцитарна формула в нормі та при деяких патологіях. ШОЕ). Значення деяких показників коагулограми в розпізнаванні типу кровоточивості.

Тема 13. Основні синдроми в гематології. Прояви захворювань крові з боку слизової оболонки ротової порожнини та зубо-щелепної системи.

Визначення синдрому анемії. Клінічні та лабораторні ознаки при різних типах анемії.

Поняття геморагічного синдрому. Клінічні ознаки при різних типах кровоточивості.

Визначення типу кровоточивості з допомогою лабораторних методів. Поняття лімфопроліферативного синдрому. Клінічні та лабораторні ознаки лімфопроліферативного синдрому.

Змістовий модуль №7 **Обстеження хворих при невідкладних станах**

Тема 14. Методи дослідження та семіотика проявів алергії. Допоміжні методи дослідження в алергології. Основні синдроми в алергології.

Характеристика та класифікація різних типів алергічних реакцій. Основні скарги хворих з алергозами. Клінічні симптоми та прояви алергічних реакцій (шкірний висип, «сінна лихоманка або поліноз, atopічний дерматит, набряк Квінке, бронхіальна астма, поняття про «медикаментозну алергію», анафілактичний шок). Синдроми при алергії (шкірний, набряковий, респіраторний, синдром гострої серцево-судинної недостатності). Методи діагностики. Невідкладна допомога при анафілактичному шоці

Тема 15. Принципи догляду за хворими в клініці внутрішніх хвороб та надання першої медичної та долікарської допомоги.

Принципи загального та спеціального догляду за хворими терапевтичного профілю.

Організація роботи відділень стаціонару терапевтичного профілю. Визначення основних показників життєдіяльності організму (температури тіла, частоти дихання, пульсу, артеріального тиску). Перша медична допомога при отруєннях, кровотечах, ураженні електричним струмом, опіках, обмороженні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	СРЗ
Введення в клініку внутрішніх хвороб. Методика опитування та фізикального огляду хворого. Додаткові методи обстеження. Схема історії хвороби	6	2	0	2	0	2
Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла. Методи дослідження дихальної системи. Розпитування та загальний огляд хворого з патологією дихальної системи.	5	1	0	2	0	2
Основні синдроми при патології легень на основі результатів опитування та фізикального огляду.	4	0	0	2	0	2
Дослідження хворих з серцево-судинною патологією (опитування, фізикальний огляд, оцінка пульсу та артеріального тиску). Додаткові методи дослідження (лабораторні та інструментальні).	5	1	0	2	0	2
Основні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи.	5	1	0	2	0	2
Обстеження хворих з патологією органів травлення. Опитування та	5	1	0	2	0	2

загальний огляд хворих з патологією травної системи. Додаткові методи дослідження.						
Основні симптоми та синдроми в гастроентерології на підставі даних фізикального обстеження. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях шлунково-кишкового тракту (ШКТ).	3	0	0	2	0	1
Розпит та огляд хворого з патологією печінки та жовчовивідних шляхів.	3	0	0	2	0	1
Основні симптоми та синдроми при захворювання печінки та жовчовивідних шляхів (синдром портальної гіпертензії, гепатолієнальний синдром, синдром жовтяниці).	2	0	0	2	0	0
Методи обстеження хворих з патологією органів сечовиділення. Лабораторні та інструментальні методи дослідження сечовивідної системи.	5	1	0	2	0	2
Основні синдроми в нефрології. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях нирок.	4	0	0	2	0	2
Методи дослідження хворих з патологією органів кровотворення. Опитування та	4	1	0	2	0	1

загальний огляд хворих з патологією системи крові. Клінічне тлумачення загального аналізу крові. Аналіз коагулограми.						
Основні синдроми в гематології. Прояви захворювань крові з боку слизової оболонки ротової порожнини та зубо-щелепної системи.	4	1	0	2	0	1
Методи дослідження та семіотика проявів алергії. Допоміжні методи дослідження в алергології. Основні синдроми в алергології.	3	1	0	2	0	0
Принципи догляду за хворими в клініці внутрішніх хвороб та надання першої медичної та долікарської допомоги.	2	0	0	2	0	0
<i>Разом</i>	60	10	0	30	0	20
<i>Індивідуальні завдання</i>	0	0	0	0	0	0
Усього годин	60	10	0	30	0	20

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кіл-ть годин
1.	Актова лекція. Пропедевтика внутрішньої медицини як введення у клініку внутрішніх хвороб. Основні методи обстеження хворих. План обстеження хворого. Схема історії хвороби (медичної карти пацієнта).	2
2.	Обстеження хворих із захворюваннями органів дихання. Основні синдроми у хворих з патологією органів дихання. Зміни в порожнині рота у хворих з захворюваннями системи дихання. Обстеження хворих	2

	із проявами алергії та імунодефіциту. Основні клінічні синдроми в алергології та імунології. Зміни в порожнині рота у хворих з проявами алергії та імунодефіциту.	
3.	Обстеження хворих із захворюваннями серцево-судинної системи. Основні клінічні синдроми в кардіології та ревматології.	2
4.	Обстеження хворих із захворюваннями органів шлунково-кишкового тракту. Основні клінічні синдроми в гастроентерології. Зміни в порожнині рота у хворих на захворювання шлунково-кишкового тракту. Обстеження хворих із захворюваннями органів сечовидільної системи. Основні синдроми. Аналіз сечі. Зміни в порожнині рота у хворих на захворювання нирок.	2
5.	Обстеження хворих із захворюваннями органів кровотворення. Клінічний аналіз крові. Аналіз коагулограми. Основні клінічні синдроми в гематології. Зміни в порожнині рота у хворих на гематологічні захворювання. Обстеження хворих із захворюваннями ендокринної системи. Аналіз вмісту глюкози в крові. Основні клінічні синдроми в ендокринології. Зміни в порожнині рота у хворих на захворювання ендокринної системи.	2
	Разом	10

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кіл-ть годин
1.	Введення в клініку внутрішніх хвороб. Методика опитування та фізикального огляду хворого. Додаткові методи обстеження. Схема історії хвороби	2
2.	Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла. Методи дослідження дихальної системи. Розпитування та загальний огляд хворого з патологією дихальної системи.	2
3.	Основні синдроми при патології легень на основі результатів опитування та фізикального огляду.	2
4.	Дослідження хворих з серцево-судинною патологією (опитування, фізикальний огляд, оцінка пульсу та артеріального тиску). Додаткові методи дослідження (лабораторні та інструментальні).	2
5.	Основні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи.	2

6.	Обстеження хворих з патологією органів травлення. Опитування та загальний огляд хворих з патологією травної системи. Додаткові методи дослідження.	2
7.	Основні симптоми та синдроми в гастроентерології на підставі даних фізикального обстеження. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях шлунково-кишкового тракту (ШКТ).	2
8.	Розпит та огляд хворого з патологією печінки та жовчовивідних шляхів.	2
9.	Основні симптоми та синдроми при захворювання печінки та жовчовивідних шляхів (синдром портальної гіпертензії, гепатолієнальний синдром, синдром жовтяниці).	2
10.	Методи обстеження хворих з патологією органів сечовиділення. Лабораторні та інструментальні методи дослідження сечовивідної системи.	2
11.	Основні синдроми в нефрології. Зміни в ротовій порожнині при захворюваннях нирок.	2
12.	Методи дослідження хворих з патологією органів кровотворення. Опитування та загальний огляд хворих з патологією системи крові. Клінічне тлумачення загального аналізу крові. Аналіз коагулограми.	2
13.	Основні синдроми в гематології. Прояви захворювань крові з боку слизової оболонки ротової порожнини та зубо-щелепної системи.	2
14.	Методи дослідження та семіотика проявів алергії. Допоміжні методи дослідження в алергології. Основні синдроми в алергології.	2
15.	Принципи догляду за хворими в клініці внутрішніх хвороб та надання першої медичної та долікарської допомоги.	2
	Разом	30

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми / види завдань	Кіл-ть годин
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична та опрацювання методів фізикального обстеження хворого:	
	- опитування та загальний огляд хворого	2
	- фізикальне обстеження органів дихання	2
	- фізикальне обстеження органів кровообігу	2
	- фізикальне обстеження органів травлення	2
	- фізикальне обстеження сечовидільної системи	2
	- фізикальне обстеження органів кровотворення	2

2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	
	- Інструментальні методи обстеження органів дихання	2
	- Інструментальні методи дослідження серцево-судинної системи	2
	- Інструментальні та лабораторні методи дослідження шлунково-кишкового тракту	2
	- Інструментальні та лабораторні методи дослідження сечовидільної системи	2
	Разом	20

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок розпиту пацієнта, відпрацювання навичок фізикального обстеження пацієнта, інструктаж та відпрацювання навичок на симуляційних муляжах, тренувальні вправи з діагностики найбільш поширених захворювань ендокринної системи.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з банком тестових завдань типу Крок-2, самостійне відпрацювання алгоритмів спілкування з пацієнтом, самостійне відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження пацієнта.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання практичних навичок, рівень володіння теоретичними знаннями, здатсть аналізувати отриманні результати обстеження пацієнта оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом та його батьками, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу, г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувачів вищої освіти вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувачів вищої освіти добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувачів вищої освіти недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Здобувачів вищої освіти не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які

навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Сценарії рольових ігор (за необхідністю)
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

Навчально-методична література:

1. Внутрішні хвороби : навчальний посібник / О. О. Якименко, В. В. Клочко, О. Є. Кравчук та ін. ; за ред. проф. О. О. Якименко. — 2-ге вид., виправл. та доп. — Одеса : ОНМедУ, 2023. — 436 с.
2. Методи об'єктивного обстеження в клініці внутрішніх хвороб: навч. посіб. / О.О. Якименко, О.Є. Кравчук, В.В. Клочко та ін. – Одеса, ОНМедУ, 2013. – 154 с.
3. Electrocardiography : a manual / O. Yakyumenko, S. Kolomiets, V. Smal et al. — Odesa : ONMedU, 2022. — 120 p.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Цілі та завдання пропедевтики внутрішніх хвороб. Схема історії хвороби.
2. Порядок опитування хворого. Основні і додаткові скарги хворого. Значення анамнезу в дослідженні хворого. Загальний огляд хворого. Оцінка загального стану

- пацієнта. Оцінка свідомості. Варіанти порушення свідомості, та їх клінічні ознаки, діагностичне значення.
3. Загальний огляд. Положення пацієнта в ліжку. Критерії оцінки та клінічна характеристика конституціональних типів. Критерії оцінки шкіри та видимих слизових оболонок. Дослідження шкіри в нормі та при захворюваннях внутрішніх органів і їх діагностичне значення. Оцінка стану лімфатичних вузлів, діагностичне значення змін.
 4. Скарги хворих із захворюваннями органів дихання : біль в грудній клітці, кашель, задишка і задуха - деталізації скарг, діагностичне значення. Дані загального огляду грудної клітини, типи дихання. Патологічні типи дихання, їх діагностичне значення. Варіанти зміни форми грудної клітки.
 5. Пальпація грудної клітки - голосове тремтіння: визначення поняття та механізм виникнення. Варіанти зміни голосового тремтіння в патології та їх діагностичне значення.
 6. Перкусія легень. Топографічна та порівняльна. Нормальні та змінені при патології перкуторні звуки над легенями.
 7. Аускультация легень. Основні та побічні дихальні шуми: механізм виникнення. Зміна везикулярного дихання при патології.
 8. Основні синдроми при патології легень на основі результатів фізикального дослідженням.
 9. Основні скарги при захворюваннях органів кровообігу, та їх діагностичне значення.
 10. Коронарогенні та некоронарогенні болі в ділянці серця : причини та механізм їх виникнення, деталізація і їх діагностичне значення. Відмінності коронарогенних та некоронарогенних болів.
 11. Огляд хворих з патологією серцево-судинної системи. Огляд прекардіальної області. Діагностичне значення. Пальпація серця. Діагностичне значення пальпації серця.
 12. Аускультация серця. Основні тони та шуми серця.
 13. Властивості пульсу. Характеристика властивостей пульсу. Зміни пульсу в патології та їх діагностичне значення.
 14. Методи вимірювання артеріального тиску, нормативи по ВОЗ. Поняття про м'яку, помірну, важку, систолічну артеріальну гіпертензії та визначення гіпотонії.
 15. Методи лабораторної та інструментальної діагностики захворювань серцево-судинної системи, та їх діагностичні можливості.
 16. Синдром артеріальної гіпертензії : скарги хворих, результати клінічного обстеження хворих . Ускладнення.
 17. Синдром хронічної серцевої недостатності. Визначення, клінічна картина, класифікація за стадіями та функціональними класами, методи діагностики. Принципи лікування.
 18. Основні скарги хворих із захворюваннями шлунково-кишкового тракту, їх характеристика та семіологічне значення.
 19. Дані огляду хворих з патологією шлунково-кишкового тракту та їх семіологічне значення. Огляд порожнини рота, живота, їх клінічне значення.
 20. Пальпація живота. Цілі і завдання при проведенні поверхневої та глибокої пальпації живота. Ділення живота на анатомічні області.
 21. Основні симптоми і синдроми при захворюваннях печінки і жовчних шляхів.

22. Синдром жовтяниці, патогенетична класифікація, методи виявлення. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика жовтяниць.
23. Основні скарги хворих при захворюваннях сечовиділення, механізм їх розвитку та семіологічне значення.
24. Характерні ознаки при обстеженні хворих з патологією сечовидільної системи. Результати пальпації і перкусії нирок.
25. Основні синдроми в нефрології. Механізм виникнення, клінічні і лабораторні ознаки
26. Синдром хронічної ниркової недостатності. Етіологія, клінічні ознаки. Діагностика синдрому ХНН.
27. Типові скарги та дані фізикального огляду при захворюваннях органів кровотворення. Пальпація і перкусія селезінки.
28. Синдром анемії. Клінічні і лабораторні ознаки анемії.
29. Геморагічний синдром. Типи кровоточивості. Лабораторна діагностика геморагічного діатезу.
30. Основні синдроми в алергології. Механізм виникнення, клінічні прояви.
31. Принципи догляду за хворими та надання першої домедичної допомоги.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК:

1. Дайте оцінку клінічного аналізу крові.
2. Дайте оцінку клінічного аналізу сечі.
3. Методика огляду та пальпації грудної клітки.
4. Методика порівняльної перкусії легенів.
5. Методика аускультації легенів.
6. Методика оцінки верхівкового поштовху
7. Методика перкусії серця. Визначення меж відносної тупості серця.
8. Методика аускультації серця.
9. Методика дослідження артеріального пульсу. Властивості пульсу.
10. Методика вимірювання артеріального тиску.
11. Методика поверхневої пальпації живота.
12. Методика глибокої пальпації живота.
13. Методика пальпації печінки.
14. Методика пальпації лімфовузлів, визначення набряків.

12. Рекомендована література

Основна:

1. 1.Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. О.Г. Яворського. – 6-е вид., випр. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 552 с. + 12 с. кольор. вкл.
2. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник / А.С.Свінціцький. - К.: ВСВ «Медицина», 2019. – 1008 с. + 80 с. кольор. вкл.

Додаткова:

1. Внутрішні хвороби : навчальний посібник / О. О. Якименко, В. В. Ключко, О. Є.

- Кравчук та ін. ; за ред. проф. О. О. Якименко. — 2-ге вид., виправл. та доп. — Одеса : ОНМедУ, 2023. — 436 с.
2. Методика обстеження терапевтичного хворого: навч. посіб. / С.М.Андрейчин, Н.А.Бількевич, Т.Ю.Чернець. – Тернопіль: ТДМУ, 2016. – 260 с.
 3. Розпитування та фізикальне обстеження хворого терапевтичного профілю: Навч. посіб. для студ. III-IV курсів мед. вузів / В. Є. Нейко, І. В. Тимків, М. В. Близнюк [та ін.]. – Ів.-Франківськ : ІФНМУ, 2016. – 142 с.
 4. Єпішин А.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими /АВ. Єпішин// К. - 2015. 768с.
 5. Методи об'єктивного обстеження в клініці внутрішніх хвороб: навч. посіб. / О.О. Якименко, О.Є. Кравчук, В.В. Ключко та ін. – Одеса, 2013. – 154 с.
 6. Ковальова ОМ. Пропедевтика внутрішньої медицини/ ОМ. Ковальова, НА Сафаргаліна-Корнілова// К.: Медицина 2010 - 750с.
 7. Macleod's Clinical Examination / Ed. G.Douglas, F.Nicol, C.Robertson.– 13th ed.– Elsevier. 2013. – 471 p.
 8. Bates' Guide to Physical Examination and History Taking /Ed. Lynn S. Bickley, Peter G. Szilagyі. – Wolters Kluwer, 2017. – 1066 p.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / American Medical Association
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. www.gmc-uk.org - General Medical Council (GMC)
7. www.bundesaerztekammer.de – Німецька медична асоціація
8. <https://onmedu.edu.ua/>
9. <https://onmedu.edu.ua/kafedra/propedevtiki-vnutrishnih-hvorob-ta-terapii/>
10. <http://pvb.odessa.ua/index.html>